

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan sivečer, izimai nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemam za avstrijsko-ugarske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četr leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld. za četr leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četr leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.
Dopisi naj se izvolj frankovati. — Rokopisi se ne vrčajo. Uredništvo in upravljanje je v Rudolfa Kirbiša hiši, "Gledališka stolba".
Upravnosti naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Adresna debata.

Kakor smo že omenili, oglasil se je v adresni debati kot prvi govornik neizgibni Čarneri, možki se vsekdar odlikuje po posebni strasti in zagrizenosti. Kritikoval je delovanje sedanjega ministerstva, uplivanje vlade na volitve, napadal grofa Hohenwarta, češ da se predsedništvo najvišjega računišča ne strinja z vodstvom večine, trdil je, da je ministerstvo trgovinskim zbornicam glasove ropal, ter naposled rekel, da, če se bode po tem potu nadaljevalo, se bode z nemško krvjo ustanovljena Avstrija razbila in na njeno mesto stopi slovanska — "ne vem kaj".

Za njim govoril je dr. Rieger ter najprej poudarjal potrebo adresne debate, potem pa se obrnil proti adresi manjnine, katera je prava obtožba českega naroda in vlade in kar se zadnje tiče, nekolekovana prošnja za ministersk portfeli. Nadalje izjavlja, da se Čehi še vedno drže pridržka, s katerim so ustopili v zbornico, da hočejo preosnovno ustavu ustavnim potom, cesar jim nihče očitati ne sme. Govoreč o očitanji federalizma, osvetljuje taktiko levičarjev, ki hotijo Česko, katere celota je po ustavi zagotovljena, razcepiti na dvoje, odločiti Galicijo, Bukovino in Dalmacijo, ter dovesti tako daleč, da bi bila Avstrija le del Nemčije. Iсти, ki so se prej imenovali "ustavoverne", odložili so vedoma to ime in mi moramo sedaj ustavo proti njim braniti. Mi hočemo jednoto, moč in nezavisnost Avstrije in v tem teženji nam nihče ni naprej, najmanj pa, kar se tiče zveste udanosti dinastiji. Očita potem levičarjem, da hote centralizacijo, ker mislijo, da centralizovana država mora biti nemška. Govoreč o sedanjem ministerstvu, rekel je dr. Rieger:

"Jaz nesem občudovatelj sedanjega ministerstva, to povem odkrito, tudi sem ministerškemu predsedniku v zasobnem pogovoru že večkrat povedal, da z njegovo vlado nesem zadovoljen. Njemu in vsemu ministerstvu moram v zlo šteti, da je pri vsem delovanji vodi vprašanje: Qu'en dira-t-on? (Kaj poreko?) Menim, da mora krepko samovestno, svoje dolžnosti zavedno ministerstvo imeti svoj program, da more vedeti, kaj hoče; in temu, kar hoče doseči in kar predpisuje ustava, mora v praktičnem življenju dobiti veljavno, ne da bi vprašalo: Kaj poreče Dunaj, kaj poreče o tem časnikarstvo, kako bodo o tem v Nemčiji govorili?"

LISTEK.

Kandidat nesmrtnosti.

(Humoristični roman. — Česki spisal Svatopluk Čech.)

(Dalje.)

XIII.

Za rana pregleda Vojteh z nova dobro svrhnik in vidi utolažen, da se je po včerajnjem obdelavanju čudno prenovil. Zavije ga varno v robec in oddide z objemnim vozлом pod pazduhu v neki oddaljeni kraj mesta.

Bližina tega kraja odzivala se mu je kot sosebno znamenje. Kde drugod se je sicer izimši služabništvo redko kdaj prikazal človek z večim bremenom, v tem okraji pa je bilo nositi vozle in bale še le kot moda ali mestni običaj. Nekoje so nesli svoje breme z voljno gracijo, gledajo na ostale z usmehom in pogledom porazumenja; večina pak je jadila slučajno plahost in zadrgo. Tako so bili slučajno le hodci, korakajoč z Vojtehom v jednakimi smeri; ti, ki so te srečevali, stopali so brez priteženja in z veselim obrazom.

Prestopivši potem na česko nemške prepire, ovrgel je najprej očitanje, da Čehi zanemarjajo znanje nemščine. Česke občine so prosile, da bi nemščina na gimnazijah, katere same vzdržujejo, bila obligatna. A prošnja se jim je odbila, ker bi to bilo proti državnim temeljnima zakonom. Če se toži, da se širi narodni živelj mej vojsko, je to znamenje časa, temu pa ni krivo ministerstvo. Grof Taaffe ni naredil niti narodnostij, niti narodnostnih prepirov. To je prišlo ob sebi. In vojak, ki je češkega mišljenja, bil se bode s podvojeno hrabrostjo za državo. Sicer se pa jezik vojske ne dotikamo. Imamo pa tudi polkovni jezik in častniki imajo dolžnost, posluževati se ga.

Glede nemške hegemonije dejal je dr. Rieger mej drugim, "da bi kateri narod načeloma in po ustavnem potu moral nadvladovati, je nemogoče in razumljivo za vse druge narode. Zavedam se, da govorim po mnenju svojega naroda, naroda, ki je v zgodovini četudi ne velike, vendar važno ulogo igral. Izvrševaje to svojo ulogo, bil je tiran na kraj propada, tri četrtine skupnega premoženja narodovega so se konfiskovale, 60.000 plemskih rodin iztralo se je in prebivalstvo zmanjšalo se je od 4 milijonov na 800.000. Vse to prestal je naš narod in danes stoji pred vami, 6 milijonov broječ, narod z odlično omiko. Tak narod bagatelovati, kakor se še vedno godi, je krivica in če tak narod hočete zmatrati kot podrejeno pleme, se bode vsak Čeh temu protivil do zadnjega izdihljeja."

Govornik potem naglaša, da je narodnostna ideja sedaj vladajoča, ž njo mora se Avstrija pomiriti, ko bi se jej protivila, razpala in razcepila bi se. Avstrija mora biti sčit za vse pod njenim žezlom zdržene narode, ki morajo drug druga druge pravice spoštovati, drug druga štititi. Ker je ta misel izrečena tudi v adresi večine, bode vsak, kdor je pravega duha, za njo glasoval.

Za dr. Riegrom, ki si je s svojim govorom stekel mnogo priznanja in odobravanja, govoril je dr. Heilsberg, ne da bi bil kaj novega povedal. — Poslanec Bertolini izrekel se je proti adresi manjnine, ker jej je smoter: gospodstvo Nemcev nad drugimi narodi. Narod, h kateremu on spada, ima za več stoletij starejšo kulturo, nego Nemci. Branil se bode vsake germanizacije. Adresa večine mu ugaja, ker hoče ravnopravnost narodov. Pri neka-

Blizu svojega namena opazi Vojteh človeka v ponošeni obleki, obteženega z nekolikimi vozli, koga ohraz mu je bil znan. Ko ga dobro pogleda, vzpozna Josefa gospoda Skočropolja.

"Glejte si no, gospod Koudela!" zakliče zardevši se lokaj, vzpoznavši navzajemno mladiča. "Tudi že priprave za vzpomladno sezono?"

Namesto odpovedi vpraša za jednako zardeli se Vojteh: "Kaj niste več v službi Skočropolovi?"

"Pogrešate livreje, ni res? Tako je ta stvar. Moj gospod hoče živeti nekaj časa nepoznano, vemo, kako je to obično mej visokimi gospodi. In če že kdo pride, povem, da gospoda ni doma, zakaj potrebujem livreje? Čemu bi jo zanosil ali doma čedil in vetril, ker je možem na ta čas oddati v hranitev in nadzorstvo drugam? Odnašam jo zato z zimskimi rečmi vred. Te davamo vsako leto sem shraniti precej na začetku vzpomladni. Vemo, da se tu skrbneje čuva in pred moli ohranuje, nego bi to mogli stvoriti doma. Vsa vrhovstva imajo to navado. To je moda!"

V tem dosežeta namen. Vojteh odpravi v kratkem svoj opravek in se loči z lokajem.

terih točkah bi želel premembe. On in njegovi somišljeniki bodo se ravnali po tem, kako bodeta večina in vlada proti njim postopala.

Govor Scharschmidov nema za nas posebnega interesa. Govoril je v zmislu oponicije, a brez posebnega vspeha.

Za njim govoril je Šuklje: Čuvši prva govor z leve strani, nesem se mogel znebiti čudnega čustva. Razlika mej adresno debato pred šestimi leti in mej današnjo me je presenetila. S kolikim preziranjem je gledala takrat, pred šestimi leti, levice na težnje naše stranke. Velike stranke morajo biti političke stranke, zaklical je bil pl. Plener svarč večini, komentar k temu pa je dal poročevalec manjnine, poslanec dr. Sturm, rekoč: "Mi smo politička stranka, ki ima v svojih vrstah tudi Nemence in ne pustimo se tirati na narodno stališče." A danes, čez šest let? Abstrahujem od adresnega načrta manjnine. Že njena vnanja sestava kaže, da prevladujejo narodne težnje in velik del mej Vami — ne samo mala frakcija — vsprejel je do najvišje možnosti stopnjevanje narodno misel za svoje političko veroizpovedanje. Pred šestimi leti še protivili ste se vsakemu nadaljnemu razcepljenju in razdeljenju avstrijske države; danes pa adresa manjnine o vsem tem previdno molči.

Poslanec Čarneri rekel je koncem svojega govorov, da gre naša stranka na to, da bi Avstrijo razbila, a znano je, da naprednejše krilo levice v svojih volilnih oklicih, govorih in programih zahteva, da se Galicija in Dalmacija odcepita in najzmernejši mej Vami ogrevajo se za upravno razdelitev Česke. Še pred šestimi leti dvigal je poslanec Suess v svoji desnici črnožolti prapor, danes pa dobiva oddaljeni opazovalec utis, kakor da je jako mala beseda, skromni pridevek "oesterreichisch", več nego 40 Vaših iz Vaše srede pregnalo. (Živahni ugovori na levici. Klici: Denunciacija! Imamo li česko-avstrijsk klub? Poljsko-avstrijsk klub?) Pomirite se! Noben slovansk, nobeden od vlade plačan list, prvo Vaše glasilo "N. fr. Presse", ki mora vendar poučena biti o dogodkih v nemško liberalnem ostrogu, izrekla je v 24. dan septembra o nagibih tega razcepljenja sodbo: "Danes malomarni za Avstrijo, jutri bodo malomarni za svobodo in ustavo". V očigled takci metamorfozi bi skoro ostankom nemške državne stranke klical besede pesnika: "Was hat

Toda odšel je s trpko prevaro. Umetalno omajanje svrhnika ni ušlo raziskavajočemu, poznavajočemu pogledu, ki je pretipal srce in obisti. Vojteh ni udobil za svojo zastavo ni toliko, kolikor je dolžil knjigovodji.

Nekoliko dnij živel je se ve da brez gmotnega nedostatka. Ali zvečer dojela ga je vselej piščal z neznano sentimentalnostjo in različnostjo glasov. Zvenela je žejno, turobno, stezajoče, posmešno. V časih bilo je to kakor tožni klic pevajočega samca po vzdaleni samici. V časih zvenelo je kakor spev prepelice: Pet penez, pet penez;

Baš stal je ubogi mladič s poslednjim grošem zopet na pokraji trpke bede, ko se pokaže z nova Ezop v njegovem brlogu.

Prišel je po novo založnino. Kupil si je maga Bosca in si priučil iz njega nekoliko čarovnih kosev, s kojimi misli zabavati zbrane dame v družbi pri vdovi. K magijskemu temu predstavljanju pa si mora oskrbeti nekoliko pripomočkov.

Vojteh bil je pri tem pojavi skoro razdražen. Ne imaje sam najnajnejših potreb, imel bi preskrbeti neskromnemu prijatelju denarjev k takemu

man dir, du armes Kind, gethan?“ (Glacen smeh na levici). Govori se splošno o zatiranji nemščva. Ko bi bile res mari le naravne zahteve potem nikakor ne umejem, da se na tak način zoperstavljate načrtu večine, kateri baš vladu pozivlje, da ravnopravnost brez pridržka in praktično uresniči. (Dobro! na desni.) A za pravō ravnopravnost Vam nikdar ni bilo. Pravica Vam je isto, kar Vaša predpravica, „libertas“ isto, kar „imperium“ in z visokega vrha kulture Vaše gledate z zaničevajočo ohlostjo na nas inferijorne Nenemce.

Kar se tiče nas kranjskih Slovencev, moramo z odkritosrčno hvaležnostjo priznavati, da so se naše razmere za ministerstva Taaffejevega zboljšale. Dobili smo koncesij in hvaležni smo zanje. A baš naučni minister omejil je te koncesije s komentarom na obžalovanja vreden način. Gotovo to ni preveč naklonjenosti, da so se na spodnji stopnji gimnazijске omike mnogobrojni slovenski mladini dovolile paralelke s prevagovočim slovenskim jezikom. A vendar je minister ravno letos našel povoda, da je to pridobitev označil kot „precario“ dobljeno posest, ki se more preklicati

Zagotavljam, da se je specijalno po tej izjavi vzbujala bojazen, o kateri bi pač želel, da bi se dejanski ovrgla. A kako je na Koroškem, Štajerskem, na Primorskem? Ondu je podoba, kakor da bi se dobrohotni nameni osrednje vlade vsled nasprotnih lokalnih sap baš v nasprotno prevrgavale. Ugovarjalo se bode: slovenski jezik je še premalo razvit, da bi bil sredstvo za omiko; v interesu naše lastne omike je, da se slovenščina kot učni jezik ne dopušča. Kadar čujem take obrabljenne razloge, izgubljam vse spoštovanje do toli hvalisane nemške temeljitosti. Kajti jaz menim, da se bode zares znanstveno omikan, resnoben mož čuval, izreči tako plitvo sodbo o jeziku, ki se glede umetljene slovstvene sestave in dovršenosti oblik more meriti z drugimi evropskimi jeziki. (Dobro! na desni; smeh na levi.)

In kako je s slovansko prevago na polji naše sodne uprave? V izključno slovenskih okrajih morajo stranke s preiskovalnim sodnikom po tolmači občevati, na Českem pa zaori ljut krik pri vsakej priliki, če nemška stranka česko pismo v roke dobri.

Prisiljen sem bil, očitati ministerstvu nekatere pogreške. Vendar bodem popolnem mirno za adreso glasoval. V novejšem času proglašilo se je gaslo, da je nemštv Avstrijo ustanovilo. Zgodovinar tega stavka nikdar ne podpiše, kajti vsaka stran zgodovine avstrijske kaže, da je Avstrija to, kar je, postala po združenem delovanju vseh narodov. (Dobro! na desni.) Zategadelj izrekam prepričanje, da Vam ne bodo storili usluge, da bi se sprli s sedanjim kabinetom in tako Vam odprli vrata in gladili pot.

Držali bodo kabinet, glasovali bodo za adreso večine. Česa bi nam Vi mogli nuditi v bočnosti, more se sklepati iz tega, kar ste Avstriji storili v preteklosti in kar je dajete v sedanosti: v preteklosti, ko ste imeli vladno oblast in ste nas hoteli upogniti pod kavdinsko igo svojih načel, ko ste državi gospodarsko škodovali, narode avstrijske žalili, njih verska čustva in narodne težnje najbriskeje rušili (dobro!), v sedanosti pa, ko ste kot manjina politički boj prenesli na ulico (dobro na desni, ugovor na levi) in ko ste v naših pokrajinah

lišči, ki bi bil izvestno dvomni lavor čaravnikov! — Toda nadvlada svojo nevoljo in vpraša mirno: „Si že napisal kos romana?“

„Nisem še napisal do sedaj ničesar. A imam ves načrt v glavi. Vse dejanje z vsemi osobami leži pred manó tako popolno in jasno, da bi ti lahko precej roman svoj diktival.“

„Ah, mili prijatelj, v tem slučaju ti ne morem pomoći. Brez rokopisa v roci ne možem obteževati Brzobohatega vedno z novo založnino. Ko bi imel vsaj kos —“

„Kaj ta malenkost! Brzobohatý vendar ni skopuh in umazanec.“

„Nikakor ni to mogoče.“

„No pa daj nekaj svojega. V tednu pa ti prinesem roman in ti to vrnem od nagrade.“

„Moram priznati, da sam ničem ničesar. Prvega meseca nisem dobil nobene plače, ker sem bil v službi Brzobohatega še le nekaj dnij. Založnine za prišli del plače pa nisem maral vzeti. Zastavil sem rajše svrhnik in kakor tu vidiš dobil sem zanj jako malo. Izdal sem te denarce že do zadnjega groša.“

odprli novo Pandorino pušco in pričeli boj, z namenom, germanizovati česko, italijansko in slovensko mladino. Iz teh nagibov glasoval bodem za adreso večine. (Žvahno odobravanje na desni, sikanje na levi.)

Posojilnice in narodna banka.

Iz Spodnje Štajerske 16. oktobra.

[Izv. dop.]

(Konec.)

Po poročilih za leto 1884 je na spodnjem Štajerskem 13 posojilnic. Od teh poslujete 2 po 11 let, 2 po 10 in 9 let, 2 po 4 leta, 1 tri in 1 dve leti, dočim posluje ostalih 5 komaj jedno leto. Vse te posojilnice imajo razen dveh, neomejeno zavezo svojih udov. Leta 1884 so imele vse skup prometa 2,188.040 gold. in štejejo koncem leta 5063 zadružnikov z 82.930 gold. plačanih deležev. Hranilnih ulog imajo 937.475 gld. proti 572.556 gld. v prejšnjem letu. Razposodilo se je 1,009.390 gld. in sicer 4787 zadružnikom proti 624.862 gold. v letu 1883. Posojilnice so si izposodile 76.302 gld., imajo pa pri drugih zavodih in v državnih listinah naloženega 135.070 gld. Vse skup imajo rezervnega fonda 62.939 gold. gotovo tako lepa svota z ozirom na to, da so posojilnice še jako mlade. Kako po ceni delujejo posojilnice, kaže znesek po 7000 gl. upravnih stroškov, dočim so vse skupaj imele čistega dobička 1884 leta 12.654 gld.

Hoče se li izračunati, kako jamstvo dajejo posojilnice svojim upnikom, se to najde prav lahko na sledeč način: Zaveze ali dolgori posojilnic so namreč:

| | |
|--|----------------|
| Hranilne uloge v znesku | 937.475 gld. |
| in na posodo vzeti denar | 76.302 " |
| toraj znašajo vsi dolgori vkljup | 1,013.777 gld. |

Ti dolgori se pokrijejo sledče:

| | |
|--|----------------|
| 1. dana posojila | 1,009.390 gld. |
| 2. gotovine v blagajnicah | 27.063 " |
| 3. pri drugih zavodih in v državnih listinah naloženih | 135.070 " |
| 4. rezervni fonda | 62.939 " |
| 5. uplačani zadružni deleži | 82.930 " |
| torej vsega vkljup | 1,318.292 gld. |

Po tem računu se pokrije dobra tretjina vseh dolgov posojilnic s temi fondi ne oziraje se na dana posojila, ki so skoz in skoz iztirljiva.

Takega jamstva ne more izkazati nobena hranilnica na Avstrijskem. Ako bi se toraj zgubila tretjina danih posojil, kar pa seveda skoraj ni mogoče, ne bi bilo potreba zadružnikom nič doplačati, ker bi se ta skoraj nemogoča izguba pokrila z nahajajočimi fondi.

Kaka je pa daljna zaveza zadružnikov za zaveze posojilnic? Ta zaveza, ako se vzame posameznega zadružnika premoženje povprek samo na 500 gld., iznša svota po 2,531.500 gld., ne oziraje se na to, da imajo posamezni zadružniki po 50, 100 in 200 tisoč gld. premoženja. K temu računi naj se doda še zaveza onih dveh posojilnic, ki imata omejeno poroštvo, namreč najmanj toliki znesek, kolikor znašajo uplačani deleži, t. j. 31.049 gld., znaša toraj ta daljna zaveza posojilnic 2,562.549 gld.

Za vse zavezosti ali dolgori posojilnic v znesku 1,013.777 gld., je torej zastave 3,880.841 gld., t. j. več kakor trikratno jamstvo.

Ezop gleda nekaj časa na zastavni listek in zajedlja: „Veš kaj? Poznam človeka, ki kupuje zastavne listke. Pojdova k njemu in si razdeliva denarje. Meni ta majhenost zadošča.“

Vojteh premislja. Prišla zima leži v temni daljini in svrhniku so minoli že lepsi časi živenja.

Privoli.

Tako se je skončala slava svrhniku, zacetevši naposled še magijskim leskom okoli glave zljubljenega Ezopa.

Bližal se je počasi prvi maj. Z gorečo željo mu je zrl Vojteh nasproti. Žaril se je na temnem njega obzoru liki krasne jutranjice, (jutranja zvezda) lječ mu v dušo uteho in vzbudaje ga k neugnani pridnosti. Popravljal je, da so ga oči boleli, pisal, da so mu prsti otrpnili. Nosil je sešitek pred vodov za sešitnikom k Brzobohatemu, ki ga je vzprejemal z očitno mirnostjo. Tudi v svojem izvornem romanu predeloval je podvojeno gorlivostjo. Preletaval je kakor lev po oskem prostoru svojega brloga in premetaval svojo domišljijo z divjimi, strašnimi skoki. S kanibaliskim razkošjem je moril, pustošil, ropal in ustvarjal ostudnosti in nemožnosti

Nikdo ne more po tem takem zanikavati varnosti uloženega denarja ali posojilničnih menic.

K zvezi slovenskih posojilnic pripada še dalje 9 posojilnic na Kranjskem, 2 na Koroškem in 2 na Primorskem, od katerih sta samo dve več kakor pet let stari, mej tem ko jih je 6 še le začelo poslovati. Samo 7 posojilnic je za leto 1884 moglo napraviti račune, vse vkljue so imele prometa nad dva milijona goldinarjev in štele so nad 4000 zadružnikov z 114.230 gld. uplačanimi deleži. Hranilnih ulog imajo 428.272 gld. in izposodile so 582.356 gld. Reservni fondi znašajo 25.156 gld.

Vse te posojilnice imajo namen pomagati kmetom in malim obrtnikom; njihovo delovanje kaže se v tem, da so potihnil vse eksekutivne prodaje, ki so bile poprej na dnevnem redu vsakega uradnega dne, in sicer povsed, kjer je začela posojilnica delovati. Potrebuje kmet kako živinče, ali si naj izposodi za to denar od kakega oderuha, ki dobček v žep utakne, ali si naj kmet, ki ima posestvo v vrednosti 800 do 1000 gld. išče posojila 200 ali 300 gld. od kakih hranilnic in plača za to, preden denar dobi, kakih 60 gld.? Kako draga ga stane torek posojilo? Razmire na kmetih so dostikrat take, da ni mogoče celo leto plačati davkov in obrestij od hranilničnih posojil, kmet pride v tožbo in to se pri nas tolkokrat zgodi, da pride kmet povprek vsako drugo leto zaradi obrestij najmanj jednkrat v tožbo. Kakor znano pa niso ti stroški ravno majhni.

Po tem takem pridejo taka hranilnična posojila tako draga, da jih kmet ne more zmagati. Na vse te okolišne jemlje posojilnica primeren ozir in prihrani kmetu nepotrebni stroškov. Koliko se je prodalo posestev zaradi tako malega zneska, ker nikdo se ni za kmata brigal in našel ni kmet nikjer pomoci. Za vse to so naše posojilnice tukaj, ki so ravno še v zadnjem trenutku začele pomagati, da rešijo kmetski stan popolnega propada. Zanikavati ne more nikdo velike važnosti teh naših zavodov za narodno gospodarstvo in torek bi tudi bilo treba, da se država za nje nekoliko briga.

Iz vsega tega se razvidi, da so se Slovenci začeli postavljati tudi v narodno-gospodarskem oziru na lastne noge dobro vedoč, da si zamorejo le na ta način prisvojiti narodno samostalnost, če neso v denarnih zadevah od drugih narodov odvisni. In mi hočemo v tem oziru postati neodvisni in da bomo to dosegli, nam je porok zdravi in krepki razvoj naših posojilnic.

Naši poslanci znali bodo terjati naše pravice in bodo le potem za podaljšanje bankinega privilegia glasovali, če se nam pot do kredita avstro-agerske banke odpre in sicer na ta način, da se narodna banka postavno primora, menice posojilnic vprijetemati.

Maks Veršec.

Uterjanje trgovskih terjatev v Srbiji.

(Konec.)

3. V konkurzih naj se gleda na to, da se vsaj v jednem in istem avstrijskem ali ogerskem mestu bivajoči upniki združijo v isti osebi zastopnikom po njih oglašenih terjatev. Ta oseba ni da bi moral nepogojno odvetnik biti. Ali ravno v avstro-agerskih upnikih je o tacih prilikah velika nesloga, kateri posledek je, da ostanejo v manjšini s svojimi predlogi glede oskrbništva mase, razde-

svoje snovi. Na krat mu poide utrujena domišljija. Čeljusti mu migajo mrtvaški, roka vodi krčevito pero, ki je praskalo s silo po poli in se ustavilo samo v časih, da bi se osvežil njegovi lastnik v pogledu na tolažilno zvezdo, bližajoči se prvi maj. V takem času predstavljal si je Vojteh živo, kakor tega krasnega dne, v ljubezni grličin glas, Brzobohaty se prikaže pred njim in mu pomoli v delikatnem zavitku plast cennih papirjev — in iz nova prijetje vselej z gorlivostjo po takem trenotku pisatelj za pero, da bi si dobil spobojnost Brzobohatega.

Sicer bili so res množični se pohodi založnički, ki so vojteha vzbujali k marlivemu prelaganju, in ga ščevali k novim krutostim na ostale junake izvornega romana.

Oh, že se je bližal tako počasni čas odrešenja? Mladi spisatelj bil je obsut s skrbmi od vseh strani. Da ne govorim od gmotnem nedostatku. Hujša bila je muka duševna. Ako je šel z balo pod pazduhu na sprechod v mesto, pokazal se je izvestno iz globeli prve ulice proti njemu žalostni obraz Stanislavov. Urno se obrnivši krene v druge

litve kridinega premoženja i. d. Opomnim tudi, da c. kr. poročništvo vse konkurze pismeno naznana trgovinskim in obrtnim zbornicam na Dunaji, v Budapešti, Pragi, Brnu, Gradei, Trstu, Temešvaru in društvu v varovanje upnikov v Budapešti, o katerih se domneva, da imajo udeležence avstro-ogerskih tvrdek, in da bi te skupščine po moji neosilivi misli ne utegnile odreči svojega posredovanja v dosegu jednotnega postopanja upnikov v njihovih krajin bivajočih.

Zgodi se baje tudi, da si dajo avstro-ogerski konkurzni upniki ne redkokrat zaočno drugim upnikom zagotoviti veče pogodne deleže nego jih konkurzna masa more dati. Taka zagotovila se plačajo mnogokrat z novim kreditom ali z drugimi poboljški. Jaz moram tacih nepravih pogodb tembolj svariti, ker jih po moji skušnji dolžnik pozneje skoraj nikdar ne izpolni in se v to s pravdo in izvršbo jedva prisiliti dā.

4. Dalje si ne morem kaj, da bi ne opozoril avstro-ogerske strokovnjake na ne obče znano resnico, kakor se vidi, da se pristojnost srbskih sodišč pričenja še le z 200 dinarom (blizu gld. 100.— av. velj. v papirji). Do 200 dinarov so pristojni občinski odbori po mestih; v meničnih tožbah pa le do 100 dinarov (blizu gld. 50.— avstrij. velj. v papirji).

5. C. kr. poročništu v Belegradu dohajajo precej pogosto pooblastila in druge trgovino zadevajoče listine poverjene le po avstrijskim ali ogerskem notarji. V smislu čl. IX. mej Avstro-Ogersko in Srbijo sklenene državne pogodbe z dne 6. maja 1881 (drž. zak. št. 89 iz 1882. l.) pa morajo biti po javnih notarjih spisane listine poverjene po pristojnem oblastvu, sicer zadostuje temu podpis in uradni pečat sodišča.

6. Naposlед opozorujem še udeležence, da so v Srbiji sodne obravnave skoro sploh ustne, kistno je tedaj, da se najemajo odvetniki bivajoči v kraji pristojnega občinskega urada ali sodišča.

Najemati Belgradske odvetnike za reševanje pravnih zadev v Niši, Smederovem in drugih mestih uzrokuje torej prevelike stroške ter zatezuje pravdanje.

Ako bi se v trgovskih krogih pojavila potreba najeti si odvetnikov v teh ali drugih mestih konzulatskega okraja (srbske kraljevine), prizadeval si bodo med se vše, da pomorem; toda želeti bi bilo, naj bi se mi pošljale dotične ponudbe po posredovanju pristojnih borznih in trgovinskih zbornic, ali obrtnih društev, ki naj bi tudi svojo izjavo priložile.

C. kr. poročnik
Stephani l. r.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 20. oktobra.

V državnem zboru se nadaljuje adresna debata. Včeraj so govorili Krzepek, dr. Gregr, dr. Knotz, ministerski predsednik Taaffe in knez Alojzij Lichtenstein. Posebno hudo je napadal vlado in večno Knotz, antisemitu Fieglu predsednik ni dal besede.

Vnanje države.

Bolgari neki mislijo ubogati velevlasti in bodo poklicali vojake od meje. Ravno tako se ne

ulice in glej! tam prikaže se v dalji znani nos z bradavico. Obrnil se je zopet drugam, ali o beda! od vseh stranju mu je grozilo srečanje s kakim prijateljem ali (te besede postali ste mu sinonima) upnikom. Tako je begal tesnosrčno in plaho sem ter tja, kakor zajec v leči. In doma se je moral pazljivo ogibati srečanja z dobrim knjigovodjo. Romantični črni prizidik se mu ni namizoval baš laskavo, ampak gledal je vanj neprijazno in grozivno. In piščal ga je vabila pod večer vedno pojemanje, ječala vedno dojemneje, da je podzemni slušatelj ne jedenkrat zaklical: „Stoj, za Boga stoj! Da bode še kaj za prvi maj!“

In bil je prvi maj, bil je čas ljubavi. Grličini glas pozival je ljubezen. Povsodi polno cvetja. Od vseh stranju odziva se vesela godba. Solnčni usmeh žari se na strehah hišnih in na licih svatovsko odelih tolpi, ki se valje v pestrih tokih do krasne prirode skozi vsa mestna vrata. Tudi Vojteh se vrine v jedno iz pestriharek. Čaka od zadnjega jutra nestriplivo, štejajo po sobi. Včeraj bil je dodel založniku zopet sesitek prevoda, goječ v globočini notranosti nesmelno nado, da se morda plačuje v nje-

mislijo ustavljalni Srbi, ko bi hoteli dalje prodriati v deželo. Nadejajo se na velevlasti, da bodo ugodno rešile zanje vzhodnjemelijsko vprašanje in da ne bodo dopustile, da bi Srbi prisvojili si kaj več bolgarskega ozemlja, kakor one kraje, kodar res bivajo Srbi. Vlada si pa na vso moč prizadeva, da bi se sporazumela s Srbi. Knez je objavil srbskemu kralju brzojavno, da pošlje k njemu bivšega ministra Grekova v izrednej misiji. Ker je srbska vlada domnevala, da bi ta misija imela namen sporazumeti se o kakej skupnej akciji proti Turčiji, je svetovalo kralju, da naj odkloni to misijo, kar se je tudi zgodilo. Srbska vlada trdi, da je ni treba nikakega sporazumljenja z Bolgarijo, ker nič druzega ne želi, kakor da se ohrani Berolinski dogovor.

Če je verjeti nekemu telegramu iz Belega grada, so Srbi res prestopili mejo. Preselil se je namreč glavni stan srbske vojske iz Niša v Leskovac. Le dva polka ostala sta v Niši. Trinajst infanterijskih in dva konjiška polka pomaknili so se na mejo. Srbske čete so zasele prelaz Kosjak ob reki Jermi na turško-bolgarski meji. Nekaj turškega v nekaj bolgarskega ozemlja zasela se po tem takem srbske čete. Dalje pa Srbija ne misli prodriati, ampak ostala bode mirna in sama nosila stroške mobilizacije, ako vlasti le ohranijo Berolinsko pogodbo in ne dopuste okrepčati se Bolgariji s prijedinenjem Vzhodnje Rumelije. Ko bi se pa vsled ustaje Plovdivske na kak način povekšala bolgarska kneževina, bode Srbija začela vojno, ako z lepa ne bodo vlasti Srbom privolile primernega povekšanja njih države.

Grška se bode najbrž dala pogovoriti in ne bode začela boja. Sploh se Grki neso tako pripravljeni za boj, kakor Srbi, ampak samo trobili so v svet o veličih vojnih pripravah, nadejajoč se, da se bodo potem nanje ozirale velevlasti. Ko se pa te neso dale prestrašiti, so se pa Grki pomirili in že par dñi ni nič čuti. Iz Aten se sicer poroča, da se zbirajo rezervisti in da je narod pripravljen za boj, a Grki se bodo gotovo še premislili. Geografska leža Grške ni pripravna za boj. Od vseh stranju jo lahko primejo vlasti in prisilijo jo mirovati. Srbije pa razen Turčije in Avstrije ne more lahko napasti nobena druga država. Zategadelj je lahko umljivo, da se je na Grškem bojažljnost moralna hitreje poleči, kakor v Srbiji.

Ruska oblastva so nemškim delavcem v Poljoli objavila, da naj nikar ne obnavljajo pogodeb s tovarnari, aka so že pretekle. To je kako prestrašilo Nemce, kajti mislijo, da jih bodo v kratkem iztrirali iz Rusije.

Kakor je že znano, izpale so volitve za francosko zbornico za republikance jako ugodno. V novej zbornici bode 200 konzervativcev, 152 radikalcev in 232 zmernih republikancev. Republikanci imajo tedaj veliko večino, aka bodo ostali složni. Ako se bodo pa prepričali, da je sabor, bode pa zborovanja nevsečna in se nobena vlada ne bodo mogla vzdržati, ker nobena republikanska stranka sama nema v zbornici absolutne večine.

Angleži upajo, da z birmanskim kraljem ne bodo imeli hudega boja, ko ne bi hotel udati se pogojem, katere mu stavljajo angleški ultimatum. Velik del prebivalstva je neki nezadovoljen s sedanjim kraljem in bi pozdravil Angleže kot osvoboditelje. Kaj bodo Angleži storili z Birmo, o tem se še neso odločili. Bodo že pozneje videli, ali bodo ugodnejne prisvojiti deželo, ali pa samo imenovati kakega družega kralja, ki njim bode bolj prijazen.

Domače stvari.

(Presvetli cesar) podaril je povodom zadnjih povodenj na Koroškem zopet 8000 gld.

(Državni zbor.) Včerajšnja seja bila je najviharnejša, odkar imamo parlament. Prvi govoril je Krzepek, drugi dr. Gregr, potem pa znani

govem zavodu že poslednji dan meseca. A Brzobohati prejel je samo molče sešitek ne pokazuje ni zadovoljnosti kakor druge krate.

Ure teko. Vojteh se trese nepočakanosti. S tresico se roko ravna plast pol na mizi — napisani del izvornega romana za minoli mesec.

Napenja sluh, se li bližajo po stolbah znani koraki. Ne sliši ničesar. Solnce se je nagnilo čez poldne — skloni se k večeru. Čakajoči hodi vedno hitreje po sobi, posluša vedno tanje. Nič! Nič! Večerna senca se razgrinja po njegovem brlogu in mravnica brezupnost v njegovi duši.

Bil je prvi maj, večerni maj, bil je čas ljubavi. Druge klical je k ljubezni glas grličini — a pesnik sklonil je obupno glavo na dlani in se vzponil maja v sredi pustih skal.

Pak zastoče piščal. Tako ni zvenela še nikdar. To ni bilo prepeličino: Pet penez! pet penez! a i tožni klaci samčevi po samici. Davala je glasove tako zategneno turobne, demonske, kakor bi hotela izvabiti podzemenu posluhaču dušo iz telesa.

(Dalje prih.)

Knotz. Slednji napadal je najprej dr. Gregr, potem pa českega namestnika, kateremu podtika, da je pristranski, da neti pod kinko spravljivosti narodni prepir, ki se je zapolidil tudi že v vojsko. Knotz dalje trdi, da vlada zlorabi sodnje, da oblastva in sodniki nemajo več zaupanja, ker so le orodje, s katerim vlada stori, kar hoče. Slovani prodirajo v urade in šole. Na akademični gimnaziji na Dunaji je Slovenec Šuklje profesor zgodovine, po česar mnenji so Čehi in Slovenci Avstrijo utemeljili. Nemška duhovščina gine, na njeno mesto prihaja slovanska in če pojde tako dalje, ne bodo Nemcem druzega ostajalo, nego da odstopijo od katoliške vere itd. Po Knotzu povzel je grof Taaffe, vidno raznet besedo, ter odločno zavračal neosnovane napade na českega namestnika. Ko Taaffe prestopi k drugi točki, ter začne govoriti o c. kr. vojski, ki se je v zbornici napadala, navstane grozen ropot. Levica kriči: To ni res! Vojska se ni napadala. Besedo nazaj! sliši se stokratno od leve. Desnica pliska, predsednik zvon. Taaffe stoji sredi tega vrveža jako razburjen. Lice mu je sedaj žareče, sedaj zopet bledo, kakor kreda.) Ko se hrup nekoliko poleže, povzame minister Taaffe zopet besedo, zavrača napade levicarjev in pravi konečno, da se je le zato oglašil, ker ni hotel, da bi ta seja prešla, ne da bi se bil kdo za vojsko potegnil. Sicer pa prepriča razsodbi zbornice, je li patriotično, da se narodni prepriči hote siloma unašati mej vojsko. Po Taaffjevem govoru silna razburjenost, levica protestuje v jedno mer proti njegovim besedam in zahteva, da je vzame nazaj. Pri tem hrupu oglasi se Fiegl (antisemit iz Badena) k besedi, a predsednik mu je ne dá. Fiegl zakriči: „Naj se ministerski predsednik pokliče k redu!“ (Viharno odobravanje na lev, ugovor na desni. Predsednik: Vi nemate besede. — Fiegl: To so hrvatske razmere! — Šuklje (Fieglu): katere ste Vi izvali. (Hrup v vsej zbornici. — Pernerstorfer (glasno Šukljeju): Ne govorite ničesar, Vi spadate v Ljubljano! — Hrup in ropot naraščata vedno bolj in šele čez dolgo časa posrečilo se je predsedniku, napraviti mir. Zadnji govoril je Liechtenstein.

— (Pogreša se) od zadnje srede posestnik Jože Princ iz Lip na Ljubljanskem barji. Prisel je zadnjo sredo v Ljubljano, prodal dva prašiča, katera mu je vozil sosed v Ljubljano, za 48 gld., potem pa ga ni bilo več domov. Povsod so ga iskali, a zmanj. Najbrž je domov gredoč pisan pal v jarrek in utonil.

— (Slepatica.) Leopoldina Fuchs, in Freiwaldana v Šleziji, osleparila je zadnje dni mnogo ljudij po Ljubljani. Pred 14 dnevi izvabilo je od prodajalke Jere Langerjeve črevlje, za katere je dala 1 gld. na račun. Šivilo Ivano Tomčevu osleparila je za črno obleko, klobuk in rokavice, češ, naj ji to posodi, da se predstavi deželnemu predsedniku itd. Ker se jej Ljubljana ni več varna zdela, zbežala je včeraj. Policija jo zasleduje.

— (Tatvina.) Neznan tat ukral je včeraj hlapcu Gregi Kuncu iz hleva graščine Rakovniške pod Ljubljano sreberno uro, verižico s turškim tolarjem in medalijonom, vse vkupe 18 gld. vrednosti.

— (Akademico društvo „Slovenija“) napravi dne 22. t. m. t. j. v četrtek redni občni zbor. Dnevni red: I. Čitanje zapisnika zadnje seje. II. Poročilo odborovo o čitalnici. III. Predlog o prenaredbi opravilnika, stavljen a) po g. Rosini, b) po odboru. IV. Slučajnosti. — Kraj: Weninger's Localitäten, I. Naglergas 1. Začetek ob 1/2 8. uri zvečer. Gostje dobro došli! K obilni udeležbi vabi odbor.

— (Literarno-zabavno društvo „Triglav“) ima svoje prvo redno zborovanje v torek dne 20. t. m. v gostilni „Neu-Graz“ in sicer ob 8. uri zvečer. Dnevni red: I. Čitanje zapisnika. II. Sprememba poslovnega reda glede novih pravil. III. Volitev 5 revizorjev. IV. Slučajnosti. — Gostje dobro došli!

— (Na južni železnici) bodo, počeni z 21. dnem t. m., dnevni brzovlaki z Dunaja v Trst imeli tudi tretji razred.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 20. oktobra. Včerajšnja seja skrajno burna. Govorili: Krzepek, dr. Gregr, Knotz, Taaffe zagovarjal českega namestnika in branil vojsko. Levičarji ugovarjajo, kriče vnes, nepopisljiv ropot. Velika razburjenost v zbornici. Zadnji govoril bil je knez Alfred Liechtenstein. Danes govori Klun.

Eksekutivne dražbe.

(Iz uradnega lista.)

Eks. drž. pos. Ane Hostnik iz Lukovice, 11. novembra v Trebnjem. 1. eks. drž. pos. Roberta in Vilbalda Ravničarja, 524 gld., 3. novembra v Litiji. 1. eks. drž. pos. Andreja in Antonia Vrha iz Spodnjega Zemona 2210 gld., 27. novembra v Il. Bistrici. 2. eks. drž. pos. Valentina Penka iz Parja, 20. novembra v Bistrici. 1. eks. drž. pos. Janeza Činkla iz Dolge vasi 477 gld., 4. novembra v Kočevju. 1. eks. drž. pos. Marije Fabijan iz Sele, 1625 gld., 17. novembra v Luki. 1. eks. drž. pos. Matije Tayčarja iz Dolenščice, 200 gld., 13. novembra v Luki. 3. eks. drž. pos. Antonia Penka iz Parja 27. novembra v Il. Bistrici. 1. eks. drž. pos. Marijane Rus iz Kayora, 150 gld., 7. novembra v Tržiču.

Meteorologično poročilo.

| Dan | Cas opazovanja | Stanje barometra v mm. | Temperatura | Vetrovi | Nebo | Močina v mm. |
|----------|----------------|------------------------|-------------|-------------------------|-----------------|--------------|
| 19. okt. | 7. zjutraj | 736.84 mm. | 7.6°C | z. szh. sl. svz. brezv. | megl. jas. obl. | 6.3 mm. |
| | 2. pop. | 734.53 mm. | 14.6°C | | | |
| | 9. zvečer | 734.90 mm. | 9.6°C | | | |

Srednja temperatura 10.6°, za 0.3° pod normalom.

Vremensko poročilo 19. oktobra. Zračni tlak je skoraj po vsej Evropi jednakomerno razdeljen, mej 760 in 766 mm. Na severozapadu kaže barometer 767 mm., na jugozapadu pa pod 766 mm. Vetrovi so povsod jake slabje, nebo večinoma jasno, po Nemčiji v nekaterih krajih dež. Temperatura pada. Ob 7. uri se poroča: v Parizu 3.8, Biarritz 14.5, Toulonu 12.2, Brestu 9.7, Scillyji 10.6, Kordonji 5.6, Memlu 3.2, Berolini 8.8, Monakovem 3.1, Curihu 0.6, Genfu 2, na Dunaji 8.4, v Florencoji 13, v Rimu 16.5, v Napolji 18.2, na Malti 26.6, v Gleichenbergu 7, v Opatiji 12.4, Gorici 13, Boznu 10.2, Rivi 10.6. Laganu 8.0. Dež je po nekaterih krajih, morje se slabo giblje. — Pričakovati je največ jasno, suho in hladno vreme.

Dunajska borza

dné 20. oktobra t. l.

(Izvirno teleografsko poročilo.)

| | | | | |
|---|-----|------|--------|-----|
| Papirna renta | 81 | gld. | 80 | kr. |
| Srebrna renta | 82 | " | 20 | " |
| Zlata renta | 108 | " | 25 | " |
| 5% marenca renta | 93 | " | 40 | " |
| Akcije narodne banke | 857 | " | — | " |
| Kreditne akcije | 2.2 | " | 20 | " |
| London | 125 | " | 25 | " |
| Srebro | — | " | — | " |
| Napol. | 9 | " | 95 1/2 | " |
| C. kr. cekini | 5 | " | 92 | " |
| Nemške marke | 61 | " | 60 | " |
| 4% državne srečke iz 1. 1854 | 250 | gld. | 127 | " |
| Državne srečke iz 1. 1864 | 100 | gld. | 169 | " |
| 4% avstr. zlata renta, davka prosta | 108 | " | 40 | " |
| Ogrska zlata renta 4% | 97 | " | 55 | " |
| papirna renta 5% | 90 | " | 55 | " |
| 5% štajerske zemljisci odvez oblig | 104 | " | — | " |
| Dunava reg srečke 5% | 100 | gld. | 115 | " |
| Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi | 125 | " | 40 | " |
| Prior. oblig Elizabethine zapad. železnice | 115 | " | 50 | " |
| Prior. oblig Ferdinandove sev. železnice | 106 | " | — | " |
| Kreditne srečke | 100 | gld. | 175 | " |
| Rudolfove srečke | 10 | " | 17 | 50 |
| Akcije anglo-avstr. banke | 120 | " | 98 | " |
| Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v. . . | 183 | " | — | " |

Št. 16.640. (600-2)

Ustanove.

Za 1885. leto ima magistrat podeliti sledeče ustanove:

1. Jan. Bernardinijevu v znesku 80 gld. 35 kr.
2. Jurij Thalmeinerjevu v znesku 86 gld. 26 kr.
3. Jos. Jak. Schillingovo v znesku 73 gld. 50 kr.
4. Jan. Jost Weberjevu v znesku 82 gld. 52 kr.

do katerih imajo pravico hčere Ljubljanskih meščanov, ki so revne, poštenega obnašanja in so se letos omožile.

5. Janez Nik. Kraškovičevu v znesku 75 gld. 60 kr., do katere ima pravico nevesta ubozega meščana, kmeta, rokodelca ali delavca št. Peterske fave.

6. Jak. Ant. Francojevu v znesku 71 gld. 40 kr., do katere ima pravico uboga, poštena nevesta meščanskega ali nižjega stanu.

7. Jos. Feliks Sinovo v znesku 48 gld. 30 kr., do katere imata pravice dve najbolj revni deklici.

8. druga Ant. Raabova v znesku 200 gld. 4 kr. Do jedne polovice te ustanove ima pravico ubožna in poštena udova Ljubljanskega meščana, do druge polovice pa ima pravico ubožna, dobro odgojena in že zaročena hči Ljubljanskega meščana po poroki.

9. Jan. Krst. Kovačevu v znesku 151 gld. 20 kr., katera se ima razdeliti mej štiri v Ljubljani bivališči revne očete ali udove matere, ki imajo po več otrok in uboštva neso sami krivi.

10. Helene Valentiničevu v znesku 84 gld., katera se ima razdeliti mej otroke, ki so v Frančiškanski fari v Ljubljani rojeni in nemajo staršev in še neso 15 let stari.

11. Ustanovo za posle od neimenovanega dobrotnika v znesku 50 gld. 40 kr., katera se ima razdeliti mej štiri uboge posle, ki neso več za delo in so na dobrem glasu.

Prošnje za te ustanove uloži naj se s potrebnimi prilogami vred

do 20. novembra t. l.

pri podpisanim magistratu.

Mestni magistrat v Ljubljani,

v 10. dan oktobra 1885.

V NARODNI TISKARNI v LJUBLJANI

dobi se knjižica

„Tisočletnica Metodova.“

Spisal duhoven ljubljanske škoſije.

Cena 10 kr.

Cisti dobiček te knjižice namenjen je v podporo slovenskega žolstva osnovani „Družbi sv. Cirila in Metoda“. (518-9)